

Slovenija na poti k ODPRAVI RAKA MATERNIČNEGA VRATU

Sporočilo za javnost

12. Zorin dan in druga obletnica globalne strategije za odpravo raka materničnega vratu

Ljubljana, 17. 11. 2022 - Danes obeležujemo že drugo obletnico lansiranja globalne strategije Svetovne zdravstvene organizacije (SZO) za odpravo raka materničnega vratu. Zavezo Slovenije za odpravo raka materničnega vratu smo tudi letos obeležili z osvetlitvijo slovenskih znamenitosti v turkizni barvi, ki je simbolična barva raka materničnega vratu. Osvetlitev znamenitosti je prikaz enotnosti 194 držav pri tej zgodovinski zavezi za odpravo prvega raka na svetu. Glede na izjemne rezultate presejalnega programa ZORA bi lahko Slovenija postala celo ena prvih evropskih držav, ki bi ji uspel ta podvig. **Dva od treh ciljev SZO za odpravo raka materničnega vratu Slovenija namreč že izpolnjuje, to sta več kot 70 % udeležba žensk v programu ZORA in ustrezno zdravljenih več kot 90 % odkritih predrakavih sprememb materničnega vratu.** Tretji cilj, doseči 90 % precepljenost deklic proti HPV, pa še ni dosežen. Danes je na Onkološkem inštitutu Ljubljana potekal tudi tradicionalni izobraževalni dan Državnega programa ZORA - 12. Zorin dan.

Rak materničnega vratu je resna bolezen, če je ne odkrijemo pravočasno; manjša udeležba na presejalnih pregledih v starostni skupini med 30 in 39 let je zaskrbljujoča

Na 12. Zorinem dnevu se je zbralo preko 600 ginekologov, medicinskih sester, presejalcev, citopatologov, patologov in drugih strokovnjakov, ki skrbijo za visoko udeležbo žensk v programu ZORA in kakovost obravnave na vsakem koraku. Triletna pregledanost žensk v programu ZORA je več kot 70 % in prav zaradi velike udeležbe žensk v programu ZORA in visoke kakovosti storitev v programu vsako leto v Sloveniji pravočasno odkrijemo in zdravimo okrog 1.600 predrakavih sprememb materničnega vratu visoke stopnje, ki bi nezdravljene lahko napredovale v raka materničnega vratu. **Doc. dr. Urška Ivanuš, dr. med.,** vodja Državnega programa ZORA poudarja, da so v zadnjem obdobju **zaznali nekoliko manjšo udeležbo na presejalnih pregledih v starostni skupini med 30 in 39 let, kar je zaskrbljujoče**, saj v tej starosti žensk običajno odkrijejo več kot tretjino vseh predrakavih sprememb visoke stopnje v Sloveniji. Neodkrite in nezdravljene spremembe visoke stopnje lahko namreč nezdravljene napredujejo do raka materničnega vratu, ki je eden redkih rakov, ki se najpogosteje pojavlja še pred 50. letom starosti.

Slovenija lahko kot ena izmed prvih evropskih držav doseže odpravo raka materničnega vratu in drugih s HPV povezanih rakov

Cepljenje proti HPV je zelo učinkovito in ob zadostni precepljenosti v Sloveniji, Evropi in na globalni ravni lahko pričakujemo odpravo rakov, ki jih povzročata okužba s HPV. **Nadja Šinkovec Zorko, dr. med., spec. javnega zdravja z Nacionalnega inštituta za javno zdravje** je na Zorinem dnevu predstavila najnovejše podatke: »Po preliminarnih podatkih iz elektronskega registra cepljenih oseb (eRCO) je do 14.11.2022 prejelo prvi odmerek cepiva proti HPV 54,7 % deklic in 31,0 % dečkov, rojenih leta 2010 (deklice in dečki, ki so v šolskem letu 2021/22 večinoma obiskovali 6. razred osnovne šole). Drugi odmerek cepiva proti HPV pa je do navedenega datuma prejelo 41,8 % deklic in 21,7 % dečkov, rojenih leta 2010. Podatki

Slovenija na poti k ODPRAVI RAKA MATERNIČNEGA VRATU

in informacije, ki smo jih prejeli s strani izvajalcev cepljenja, kažejo na to, da so pandemija covid-19 in z njo povezane izolacije, karantene, šole na daljavo in spremenjeno delovanje zdravstvenega sistema vplivali na izvajanje cepljenja tudi v letu 2021/22. Zaradi zgoraj naštetega je pogosto prihajalo do zamika izvajanja cepljenja otrok in mladostnikov. Mladostniki in mladostnice, ki jim cepljenje proti HPV pripada in še niso prejeli drugega odmerka oz. še niso bili cepljeni, bodo predvidoma cepljeni v šolskem letu 2022/23.«

Slovenija se aktivno vključuje v skupna evropska prizadevanja za povečanje precepljenosti proti HPV

Za doseganje cilja SZO na področju precepljenosti proti HPV so se aktivirali številni strokovnjaki ter številne evropske nevladne organizacije in strokovna združenja. S 1. novembrom letos je pod okriljem projekta PERCH (angl. Partnership to contrast HPV) zaživelo novo evropsko partnerstvo za povečanje precepljenosti proti HPV v Evropi, v katerem sodeluje kar 17 evropskih držav, med njimi tudi Slovenija. »Slovenija ima v projektu PERCH pomembno vlogo, saj smo zadržani za usklajeno komunikacijo med partnerji projekta in za to, da aktivnosti partnerstva dosežejo vse ciljne skupine, tako mladostnike in mladostnice in njihove starše, kot strokovne sodelavce v zdravstvu in šolah in številne druge, v vseh tistih evropskih državah, kjer je precepljenost proti HPV premajhna in zato ne dopušča odprave raka materničnega vratu in drugih s HPV povezanih rakov. Med drugim bomo pripravili podrobno strategijo komuniciranja za povečanje precepljenosti proti HPV na evropski ravni in usmerjali pripravo nacionalnih komunikacijskih strategij. Projektu smo se pridružili v upanju in zaupanju, da nam bo s skupnimi moči tudi v Sloveniji čim prej uspelo povečati precepljenost proti HPV do te mere, da v prihodnje slovenske deklice in dečki ne bodo več umirali zaradi rakov, ki jih povzročajo okužbe s HPV,« je pri predstavitvi projekta na 12. Zorinem dnevu poudarila **Elizabeta Radelj Pepevnik z Onkološkega inštituta Ljubljana**, ki v Sloveniji vodi projekt v tesnem sodelovanju z Nacionalnim inštitutom za javno zdravje.

Neenakosti v udeležbi so povezane z neenakostjo v zdravju – kako so v Občini Osilnica povečali udeležbo v programu ZORA

Neodzivnice v programu ZORA imajo večje tveganje, da bodo zbolele z rakom materničnega vratu, saj pri njih ne odkrivamo in ne zdravimo predrakavih sprememb. Prav tako imajo neodzivnice večje tveganje, da bo rak pri njih odkrit v napredovalem stadiju, ko je zdravljenje obsežnejše in manj učinkovito, saj zgodnji stadiji raka materničnega vratu praviloma ženski ne povzročajo težav in zato ne ve, da ima raka. Te ženske se žal ne odločijo za presejalni ginekološki pregled z odvzemom brisa materničnega vratu, zato potrebujejo dodatno vzpodbudo. Na 12. Zorinem dnevu je bila kot primer dobre prakse za povečanje pregledanosti v lokalnem okolju izpostavljena občina Osilnica.

Mojca Florjančič, operativna vodja Registra ZORA z Onkološkega inštituta Ljubljana je pojasnila, kako pomembna je aktivacija lokalne skupnosti v tem primeru: »V registru ZORA spremljamo 3-letno pregledanost žensk in imamo zato dober vpogled v to, v katerih občinah je pregledanost velika in v katerih premajhna. Vendar ti podatki ne povedo nič o tem, zakaj je temu tako – do tega spoznanja lahko pridemo zgolj s sodelovanjem z lokalnimi skupnostmi. Zato smo bili izjemno veseli, ko nas je v začetku leta poklicala županja Osilnice Alenka Kovač in nas pozvala, da stopimo skupaj za pregledanosti v njeni občini. Trenutno

Slovenija na poti k ODPRAVI RAKA MATERNIČNEGA VRATU

smo skupaj naredili že kar nekaj korakov, nekaj korakov pa nas še čaka. Ženskam je odločitev za pregled najbolj olajšal obisk patronažne medicinske sestre na domu, organiziran prevoz do Zdravstvenega doma Kočevje in možnost pregleda v domači zdravstveni postaji. V programu ZORA smo prepričani, da bodo zaradi skupnih naporov in aktivacije lokalne skupnosti ženske v Osilnici odslej bolj varne pred rakom materničnega vratu.«